

УДК 004.738.5:657:630*31

JEL M41, L73

DOI: 10.32782/2786-8273/2024-6-16

Василішин С.І.

доктор економічних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу обліку та оподаткування,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»;
Товариство з додатковою відповідальністю «Інститут обліку і фінансів»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5023-9878>

Stanislav Vasylyshyn

National Scientific Centre “Institute of Agrarian Economics”;
Institute of Accounting and Finance

Остапчук С.М.

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник відділу обліку та оподаткування,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2342-6376>

Serhii Ostapchuk

National Scientific Centre “Institute of Agrarian Economics”

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА МЕТОДИКА ЕЛЕКТРОННОГО ОБЛІКУ ДЕРЕВИНИ

REGULATORY SUPPORT AND METHODS OF E-ACCOUNTING FOR TIMBER PRODUCTION

Анотація. Сталий розвиток лісової галузі можливий за умови, коли обсяги вирубок не випереджають обсягів закладення нових лісових масивів. Необхідність контролю за цими процесами на загальнодержавному рівні зумовлює потребу ведення системного обліку, і зокрема впровадження сучасних методів фіксації виробництва, наявності та руху деревини. Метою статті є розкриття та оцінка нормативно-правового забезпечення та методичних засад електронного обліку деревини в Україні, щоб виявити причини його повільного впровадження на практиці. Здійснено ретроспективний аналіз кроків з реалізації ідеї електронного обліку деревини в законодавчій площині. У статті розкрито методичні засади ведення електронного обліку деревини підприємствами-лісокористувачами та описано процес документування відповідних господарських операцій. Виявлено, що головною причиною повільного впровадження електронного обліку деревини була відсутність методичного забезпечення, що пояснюється слабкою зацікавленістю законодавчих органів у ліквідації «сірих схем» заготівлі деревини та пасивною позицією наукової спільноти щодо вивчення цього питання. Хоча електронний облік деревини не вніс революційних змін у сферу інформаційно-аналітичного забезпечення управління, а лише змінив форму фіксації і передачі даних, без якісного розширення їх змісту, він все ж сприяє своєчасному, якісному та оперативному складанню первинних документів на кожному етапі заготівельних робіт.

Ключові слова: електронний облік деревини, методичне забезпечення обліку, виробництво і реалізація продукції лісівництва, документування операцій із заготівлі деревини, лісогосподарські підприємства.

Abstract. Introduction. Sustainable development of the forest sector is possible if the volume of felling is at most the volume of planting new forest areas. The need to control these processes at the national level presupposes the need for systematic accounting, particularly the introduction of modern methods of recording wood product production, availability and movements. **Purpose.** The article aims to reveal and assess the regulatory support and methodical principles of e-accounting for timber production in Ukraine to uncover the reasons for its slow implementation in practice. **Methods.** The basis of this study is a systematic approach to the study of the problems of e-accounting for timber production, the implementation of which is based on the authors' use of such methods of scientific knowledge as induction and deduction, analysis and synthesis, and comparison. An illustrative method was used to present individual research results visually. During the formation of conclusions, the authors used the abstract-logical method. **Results.** A retrospective analysis of steps to implement the idea of e-accounting for timber production in the legislative plane was carried out. The concept of e-accounting for timber production is presented illustratively. The article discloses the methodical principles of e-accounting for timber production by forest-user enterprises and describes the process of documenting relevant business transactions. It was revealed that the main reason for the slow implementation of e-accounting for timber production was the lack of methodical support, which is explained by the weak interest of legislative bodies in eliminating “grey schemes” of wood harvesting and the passive position of the scientific community regarding the study of this issue. **Conclusion.** Although e-accounting for timber production did not make revolutionary changes in the field of information and analytical support of management, it only changed the form of recording and transmission of data, without a qualitative expansion of their content, it still contributes to the timely, high-quality and efficient preparation of primary documents at each stage of procurement work. This study also showed that methodical support plays a crucial role in the practical implementation of conceptual and methodological innovations, such as e-accounting for timber production in Ukraine. To further improve its functionality, the scientific community should investigate this issue more actively and study the foreign experience of managing forestry based on sustainable development.

Keywords: e-accounting for timber production, methodical support of accounting, production and sale of forestry products, documentation of wood harvesting operations, forestry enterprises.

Постановка проблеми. Деревина є універсальною сировиною для різних галузей промисловості та художнього виробництва. Хоча ліси є відновлюваним природним ресурсом, для отримання товарної деревини дерева мають рости як мінімум протягом кількох десятиліть. Щоб забезпечити сталий розвиток лісової галузі, обсяги вирубок не повинні випереджати обсяги закладення нових лісових масивів. Необхідність контролю за цими процесами на загальнодержавному рівні зумовлює потребу ведення системного обліку, і зокрема впровадження сучасних методів фіксації виробництва, наявності та руху деревини.

З огляду на екологічну цінність лісів, незаконні вирубки – це не лише складова тіньової економіки а, перш за все, шкода завданя суспільству для якого ліс є національним багатством. В локальному масштабі вся деревина, що проходить поза бухгалтерським обліком, є економічними втратами для регіональних лісництв, а також для бюджету місцевих громад, у власності яких сьогодні перебуває частина лісів.

З метою подолання корупції у сфері заготівлі деревини уряд ще понад десять років тому почав впроваджувати систему електронного обліку деревини, в якій ключову роль мали б відіграти сучасні технології збору, фіксації, передачі та обробки даних. Фактично, ця складова мала б доповнити традиційний бухгалтерський облік, який здійснюють постійні лісокористувачі. Однак, на практиці електронний облік деревини впроваджується досить повільно. Щоб зрозуміти, чи пов'язано це із правовими і методичними аспектами, чи перешкоди є дещо іншими, в цій публікації ми розглянемо та оцінимо нормативно-правове забезпечення та існуючу методіку електронного обліку деревини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика електронного обліку не є надто дослідженою українськими вченими, з огляду на кількість авторів та їхніх публікацій за останні десять років. Різноманітні аспекти електронного обліку деревини досліджували О.М. Данілова [1], І.В. Замула [4; 5], А.С. Макаренко [8], С. Остапчук, Ю. Бараненко, Л. Дриманова [10], А.Д. Самойленко, Л.Ю. Гальчинський [11], Т.М. Сторожук, Н.С. Дружинська [12; 13], В.В. Чудовець, І.В. Рябушко [14].

Як вважає А.С. Макаренко, в обліку лісозаготівель та лісовідновлення існують певні прогалини, які система електронного обліку не зможе повністю усунути, адже насамперед необхідно удосконалити методологію в частині визнання і розподілу витрат [8].

Проаналізувавши системи електронного обліку в інших країнах В.В. Чудовець та І.В. Рябушко прийшли до висновку, що враховуючи часткове введення електронного обліку, стан нормативного та облікового забезпечення лісогосподарської діяльності в Україні, доцільно впровадити такі заходи, що мають місце в міжнародній практиці:

- інвентаризація та оцінка вартості лісів, у тому числі за допомогою лазерного сканування;
- створення цифрових карт лісів;
- формування та використання ДНК баз деревини;
- посилення кримінальної відповідальності за незаконні рубки та ін. [14, с. 316].

А.Д. Самойленко та Л.Ю. Гальчинський акцентують увагу на проблемі інтеграції даних з систем електро-

нного обліку деревини. Вони зазначають, що при наявності несистематизованої структури даних проводити загальний державний контроль та облік деревини, яка знаходиться на території України, є занадто складно та дорого. Тому слід системно розробити і впровадити інтегровану інформаційну систему лісового господарства України, яка охопить всі рівні лісового сектора агрокомплексу України [11].

В попередніх дослідженнях нами також було виявлено, що поки що електронний облік деревини не можна назвати системним, тому що він не охоплює лісові ресурси деревного походження на корені, побічну та супутню продукцію від деревини та всю продукцію недеревного походження. З іншого боку, важливо поєднати цей сегмент обліку з іншими складовими (різні види звітності, дані моніторингу стану лісів, облік витрат на відновлення і захист лісових масивів, оцінка стійкості лісів тощо), щоб сформувати інтегровану систему управління лісовим господарством [10, с. 36].

На думку Т.М. Сторожук та Н.С. Дружинської, для дієвого та ефективного механізму дії електронного обліку лісопродукції необхідні зусилля усього суспільства: державних органів влади – шляхом розробки та впровадження законодавчо-нормативних документів, дієвої системи регулювання та контролю; інститутів громадянського суспільства – через постійний моніторинг та контроль за дотриманням законодавства, проведення заходів з пропаганди ролі та значення лісових ресурсів для нашого життя та планети в цілому; лісопромислового бізнесу шляхом збереження та ефективного використання наявних лісових ресурсів, їх відновлення та забезпечення сталого розвитку підприємств та галузі [13, с. 431].

Таким чином, результати попередніх досліджень свідчать, що електронний облік деревини в Україні перебуває на стадії становлення, а його нормативно-правові та методичні засади, які будуть розкриті у цій статті, мають бути удосконалені, беручи до уваги передовий міжнародний досвід в цій галузі. Важливо, щоб цей сегмент обліку не був відокремленим, а став невід'ємним компонентом інтегрованої системи інформаційного забезпечення управління та контролю в лісовому господарстві.

Мета статті – розкрити та оцінити нормативно-правове забезпечення та методичні засади електронного обліку деревини в Україні, щоб виявити причини його повільного впровадження на практиці та окреслити потенційні напрямки вдосконалення.

Методи дослідження. В основу цього дослідження покладено системний підхід до вивчення проблем електронного обліку деревини, реалізація якого базується на використанні авторами таких методів наукового пізнання як індукція і дедукція, аналіз і синтез, порівняння. Для наглядного представлення окремих результатів дослідження використано ілюстративний метод. Під час формування висновків використано абстрактно-логічний метод.

Виклад основного матеріалу дослідження. Першим кроком до впровадження в Україні системи електронного обліку деревини стало затвердження у 2009 році Концепції створення єдиної державної системи електронного обліку деревини [7]. Як зазначив законодавець, концепція була націлена на вирішення

завдань, про які було згадано на початку статті, зокрема це: скорочення незаконних рубок і, як наслідок, тінювого обороту деревини, захист лісових насаджень від несанкціонованих дій лісокористувачів, сталий розвиток лісової промисловості. Концептуально, система електронного обліку деревини мала б включати такі складові (рис. 1).

Загалом було визначено два етапи впровадження:

– 2009–2010 роки – реалізація представленого на рис 1;

– 2010–2012 роки – поглиблення функціональності (охоплення електронним обліком ширшого спектру виробничо-збутових процесів) та створення єдиної державної системи електронного обліку деревини.

З усього визначеного плану заходів на кінець 2012 року була впроваджена лише галузева інформаційно-телекомунікаційна система «Електронний облік деревини. Winforstpro-Україна» (апаратна і програмна складова), в якій були реалізовані відповідні алгоритми обліку. Користувач системи отримав можливість формувати досить широкий перелік довідників (лісокористувачі, користувачі системи обліку деревини, види та породи деревини, види рубок та ін.).

Адміністратором системи та власником майнових прав на неї стало Державне підприємство «Лісогосподарський Інноваційно-Аналітичний Центр» (ДП «ЛІАЦ») [2]. Зауважимо, що таким чином ведення електронного обліку деревини з використанням цього програмного забезпечення передбачає, що лісогосподарські підприємства мають укласти ліцензійний договір з ДП «ЛІАЦ».

Очевидно, що для практичного поширення згаданої системи потрібно було розробити інструкцію (методичні засади) ведення електронного обліку деревини. Однак, цей крок було здійснено лише у 2021 році, коли Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України затвердило Інструкцію з ведення електронного обліку деревини (далі – Інструкція № 621) [6]. Як наслідок, майже десять років система електронного

обліку деревини в Україні юридично існувала, проте, де-факто підприємства-лісокористувачі не мали відповідного методичного забезпечення, а тому не вели такого обліку.

Хоча електронний облік деревини в Україні впроваджувався дуже повільно, що, на наш погляд, пов'язано високим рівнем корупції в сфері лісокористування, а відтак небажанням працювати в рамках закону, більшість вчених позитивно оцінюють цю ідею. Як зазначають І.В. Замула, М.М. Танасієва та О.В. Шавурська, електронна система обліку деревини передбачає фіксування та оформлення руху лісової продукції із застосуванням засобів автоматизації на всіх етапах лісозаготівельних робіт. Впровадження електронної системи обліку деревини позитивно вплинуло на організацію бухгалтерського обліку, оскільки сприяє своєчасному, якісному та оперативному складанню первинних документів на кожному етапі заготівельних робіт [5, с. 87].

В контексті електронного обліку деревини сьогодні Інструкція № 621 – основний нормативно-правовий документ, що регулює його ведення, разом з яким були запроваджені такі форми документів:

– специфікація приймання деревини від заготівлі (форма ЕО-1);

– щоденник приймання деревини від заготівлі (форма ЕО-2);

– щоденник приймання деревини від розкряжування довгомірних лісоматеріалів (форма ЕО-3);

– специфікація-накладна приймання деревини після зміни якості (форма ЕО-4);

– специфікація-накладна на відправлення деревини залізничним транспортом (форма ЕО-5);

– товарно-транспортна накладна (ліс) (ТТН-ліс) (форма ЕО-6).

Відмітимо, що ще до затвердження Інструкції № 621 були прийняті або оновлені деякі законодавчі акти, що сприяли розвитку системи електронного обліку деревини в Україні (табл. 1).

Рис. 1. Концептуальне бачення системи електронного обліку деревини

Джерело: побудовано авторами на основі [7]

Таблиця 1

Нормативно-правові акти, що сприяли розвитку системи електронного обліку деревини в Україні

№	Назва документу	Примітка
1	Указ Президента України від 21.11.2017 р. № 381/2017 «Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства, раціонального природокористування та збереження об'єктів природно-заповідного фонду»	Наказ Кабінету міністрів України забезпечити впровадження Держлісагентством єдиної державної системи електронного обліку деревини, у тому числі підтвердження походження деревини, з урахуванням європейських норм та стандартів
2	Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» (редакція від 06.09.2018 р. № 2530-VIII)	Держлісагентство має забезпечити ведення та розміщення на своєму офіційному веб-сайті електронного переліку виданих сертифікатів про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів. Встановити порядок моніторингу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених.
3	Порядок проведення моніторингу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених і контролю за неперевищенням обсягу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених (Постанова КМУ від 04.12.2019 р. № 1142)	Порядок визначає механізм проведення моніторингу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених і контролю за неперевищенням обсягу внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених на основі систематизації та узагальнення інформації про походження, заготівлю та реалізацію деревини власниками лісів і постійними лісокористувачами.

Джерело: складено авторами на основі [3]

Таким чином, після прийняття відповідного методичного забезпечення майже всі лісгосподарські підприємства в Україні приєдналися до системи електронного обліку деревини, ведення якої фактично стало обов'язковим для всіх власників та лісокористувачів.

Для популяризації та кращого розуміння суті електронного обліку деревини ДП «ЛПАЦ» на своєму сайті [2] ілюстративно представила цей процес, окремі аспекти якого розглянемо детальніше.

Відповідальні за електронний облік особи на локації безпосередньої заготівлі деревини (лісосіка, верхній склад) повинні мати технічні та інші допоміжні засоби (мобільні гаджети із встановленим відповідним програмним забезпеченням, прилади та розхідні матеріали для маркування).

Кожна одиниця деревини підлягає замірам і маркуванню фарбою чи крейдою, що не змивається. В торець колоди кріпиться бирка із цифровим штрих-кодом. На підставі виконаних дій відповідальна особа у мобільному гаджеті формує Специфікацію приймання деревини від заготівлі (форма ЕО-1) та сканує бирку. Ця послідовність дій застосовується до кожної одиниці заготовленої деревини (колоди).

В кінці поточного робочого дня всі сформовані форми ЕО-1 за допомогою відповідних засобів зв'язку (мережі Інтернет) передаються на центральний сервер бухгалтерії підприємства та є підставою для формування Щоденника приймання деревини від заготівлі. Щоденник роздруковується в трьох примірниках, по одному підряднику, відповідальній особі, для бухгалтерії та є документальною підставою для оприбуткування деревини.

Операція з вивезення деревини оформляється товарно-транспортною накладною (форма ЕО-6). Щоб сформувати цей електронний документ відповідальна особа вказує інформацію про пункт навантаження та одержувача деревини, сканує бирки на кожній колоді, а також за допомогою переносного принтера роздруковує його в трьох примірниках, на яких свої підписи ставлять: відправник, водій, одержувач.

Завдяки інтернет-комунікації дані цього документа також передаються відповідальною особою на центральний сервер підприємства в систему електронного обліку деревини.

Аналогічно до операцій з вивезенням деревини, оформляється приймання лісової продукції на кінцевому складі підприємства. Однак, під час сканування кожної бирки вказується інформація щодо породи, сортименту, класу якості деревини. Завдяки введенню даних щодо довжини і діаметру колод автоматично розраховується їх об'єм, а електронним документом у цьому випадку є Специфікація приймання деревини від заготівлі (форма ЕО-1), що роздруковується у двох примірниках.

Всі електронні документи форми ЕО-1, сформовані на гаджетах відповідальних осіб, передаються на центральний сервер бухгалтерії підприємства в кінці дня, а на їх підставі система автоматично формує Щоденник приймання деревини від заготівлі. Останній є підставою для оприбуткування деревини.

Інші операції з деревиною, такі як переробка в цеху чи безпосередньо в лісі, оформлюються за тим же алгоритмом в системі електронного обліку, при цьому відповідальна особа вносить в базу оновлені дані щодо якісних та кількісних характеристик деревини. Підставою для списання деревини, що направляється на розкряжування, та подальшого її оприбуткування є щоденник приймання деревини від розкряжування довгомірних лісоматеріалів (форма ЕО-3).

В залежності від виду транспорту, яким відправляють деревину під час її реалізації, може складатися форма ЕО-6 або форма ЕО-5.

Лісові масиви як об'єкти бухгалтерського обліку визнаються довгостроковими біологічними активами рослинництва. Плоди з дерев у лісі, деревина ділова та дрова визнаються сільськогосподарською продукцією, на яку поширюється НП(С)БО 30 «Біологічні активи» [9].

Лісові ресурси віднесено до специфічного виду біологічних активів, оскільки вони відповідають основному критерію віднесення до останніх – здатність

Таблиця 2

Облік витрат на вирощування лісу

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Документування
		Дт	Кт	
1	Відображення витрат на вирощуванні лісу	155	209, 661, 651, 131	Первинні документи з оформлення витрат: видаткові накладні, акти виконаних робіт, бухгалтерські довідки та ін.
2	Списання щомісячних витрат	165 або 166	155	Акт приймання довгострокових біологічних активів рослинництва (багаторічних насаджень) і передачі їх в експлуатацію (форма № ДБАСГ-1)
3	Ліс готовий до використання зараховано до складу довгострокових біологічних активів	161 або 162	165 або 166	

Джерело: складено авторами на основі [4; 5]

до біологічних перетворень, тобто лісовим активам характерні процеси росту, дегенерації та відтворення, які призводять до якісних та кількісних змін в таких активах [5, с. 39].

В таблиці 2 наведено порядок обліку витрат на вирощування лісу.

Витрати, що пов'язані з подальшим утримуванням готового за своїм призначення лісу, включаються у собівартість сільськогосподарської продукції – деревини ділової і дров.

Облікове відображення витрат на проведення лісозаготівельних робіт базується на основі положень П(С)БО 16 «Витрати», в частині визначення собівартості заготовленої лісової продукції, і П(С)БО 30 «Біологічні активи» – первісне визнання деревної продукції та додаткових лісових активів. Витрати на проведення лісозаготівельних робіт відносяться до поточних витрат основної діяльності, оскільки заготівельний процес триває 1 рік (термін дії лісорубного квитка). У зв'язку з цим їх необхідно відображати на рахунку 231 «Витрати на заготівлю деревини» [4, с. 183].

Висновки. Проведений нами аналіз нормативно-правового забезпечення та методики електронного обліку деревини в Україні дозволяє стверджувати про наступне:

– Ідея електронного обліку деревини відповідає тенденції діджиталізації управлінських процесів і має на меті не лише покращити процес реєстрації та документування операцій із заготівлі, транспортування та зберігання деревини, але передусім забезпечити скорочення незаконних рубок і тіньового обороту лісопродукції.

– Необгрунтоване затягування процесу розробки методичного забезпечення більш як на десятиліття вказує на незацікавленість у вищих ешалонах влади щодо усунення «сірих схем» заготівлі деревини. Як свідчить практика, через відсутність методичного забезпечення впроваджена у 2012 році галузева інформаційно-телекомунікаційна система «Електронний облік деревини. Winforstpro-Україна» не набула поширення допоки підприємства-лісокористувачі не отримали Інструкцію з ведення електронного обліку деревини № 621.

– Певною мірою пасивною можна вважати позицію наукової спільноти, яка не приділила достатньої уваги розвитку методології та методики електронного обліку деревини в Україні, про що свідчить дуже мала кількість публікацій за останні 10 років.

– Аналіз методики електронного обліку деревини показав, що він не вніс революційних змін у сферу інформаційно-аналітичного забезпечення управління, а лише змінив форму фіксації і передачі даних, без якісного розширення їх змісту, в той час як зарубіжні аналогічні системи орієнтовані саме на підвищення інформативності облікових даних. Такий облік поки що не можна назвати системним, адже він не охоплює лісові ресурси деревного походження на корені, побічну та супутню продукцію від деревини та всю продукцію недеревного походження.

– Подальший вектор розвитку електронного обліку в лісовій галузі має базуватися на більшій залученості наукової спільноти до розробки його методології на основі адаптації міжнародної практики сталого лісокористування, в управлінні яким ключову роль відіграє інтегрована облікова інформація.

Бібліографічний список:

1. Данілова О. М. Використання сучасних методів та технологій для обліку та спостережень за лісовими насадженнями. *Development and implementation of technologies in production*. Abstracts of V International Scientific and Practical Conference. Leeuwarden, Netherlands 2021. pp. 10–13. URL: <http://ir.library.nmu.com/bitstream/123456789/2305/1/V-Conference-збірник.pdf#page=10> (дата звернення: 8.08.2024).
2. Єдина державна система електронного обліку деревини Державного Підприємства «Лісогосподарський Інноваційно-Аналітичний Центр» (ДП «ЛІАЦ»). URL: <https://www.ukrforest.com/eod> (дата звернення: 2.08.2024).
3. Законодавство України – Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 3.08.2024).
4. Замула І. В., Шавурська О. В. Бухгалтерський облік операцій з лісокористування. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка*. 2014. Вип. 2 (43). С. 179–184.
5. Замула І. В., Танасієва М. М., Шавурська О. В. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит лісових ресурсів і витрат на їх відтворення та використання: монографія. Житомир, 2021. 257 с.
6. Інструкція з ведення електронного обліку деревини, затверджена наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 27.09.2021 р. № 621. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1343-21#Text> (дата звернення: 2.08.2024).
7. Концепція створення єдиної державної системи електронного обліку деревини: розпорядження Кабінету міністрів України від 16.09.2009 р. № 1090-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1090-2009-p#Text> (дата звернення: 2.08.2024).

8. Макаренко А. С. Діагностика стану облікового відображення лісокористування. *Облік і фінанси*. 2017. № 2(76). С. 36–42.
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 9.08.2024).
10. Остапчук С., Бараненко Ю., Дриманова Л. Електронний облік деревної продукції лісового господарства в Україні: проблеми та шляхи удосконалення. *Облік і фінанси*. 2023. № 4(102). С. 26–38. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4\(102\)-26-38](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4(102)-26-38)
11. Самойленко А. Д., Гальчинський Л. Ю. Аналіз стану інтегрованої системи обліку та контролю лісового сектору агрокомплексу України. *Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених*. 2017. Вип. 11. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/22603> (дата звернення: 2.08.2024).
12. Сторожук Т. М., Дружинська Н. С. Організація електронного обліку продукції лісового господарства деревного походження. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2018. Вип. 2. С. 206–212.
13. Сторожук Т. М., Дружинська Н. С. Удосконалення електронного обліку деревини та іншої продукції рослинного походження. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 6(8). С. 424–433.
14. Чудовець В. В., Рябушко І. В. Роль обліку в припиненні незаконних рубок лісу. *Бізнесінформ*. 2020. № 12. С. 3010–318. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-310-318>

References:

1. Danilova O. M. (2021) Vykorystannia suchasnykh metodiv ta tekhnolohii dlia obliku ta sposterezhen za lisovymy nasadzheniamy [Use of modern methods and technologies for accounting and monitoring of forest plantations]. Development and implementation of technologies in production. Abstracts of V International Scientific and Practical Conference, Netherlands: Leeuwarden, pp. 10–13. Available at: <http://ir.library.nmu.com/bitstream/123456789/2305/1/V-Conference-zbirnyk.pdf#page=10> (accessed August 8, 2024)
2. Iedyna derzhavna systema elektronnoho obliku derevyny Derzhavnoho Pidpryemstva "Lisohospodarskyi Innovatsiino-Analitychnyi Tsentr" [The unified state system of e-accounting for timber production of the State Enterprise "Forestry Innovation and Analytical Center"]. Available at: <https://www.ukrforest.com/eod> (accessed August 2, 2024)
3. Zakonodavstvo Ukrainy – Ofitsiyni portal Verkhovnoi Rady Ukrainy [Legislation of Ukraine – Official portal of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws> (accessed August 3, 2024)
4. Zamula I. V., Shavurska O. V. (2024) Bukhhalterskyi oblik operatsii z lisokorystuvannia [Accounting of operations on forest use]. Scientific Bulletin of Uzhhorod University, Series "Economics", vol. 2 (43), pp. 179–184.
5. Zamula I. V., Tanasiieva M. M., Shavurska O. V. (2021) Bukhhalterskyi oblik, analiz i audyt lisovykh resursiv i vytrat na yikh vidtvorennia ta vykorystannia [Accounting, analysis and audit of forest resources and costs for their reproduction and use]. Zhytomyr.
6. Ministerstvo zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy (27.09.2021) Instrukttsiia z vedennia elektronnoho obliku derevyny № 621 [Instructions for e-accounting for timber production No. 621]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1343-21#Text> (accessed August 2, 2024)
7. Kabinet ministriv Ukrainy (16.09.2009) Kontseptsiiia stvorennia yedynoi derzhavnoi systemy elektronnoho obliku derevyny № 1090-r [The concept of creating a unified state system of e-accounting for timber production]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1090-2009-r#Text> (accessed August 2, 2024)
8. Makarenko A. S. (2017) Diahnostyka stanu oblikovoho vidobrazhennia lisokorystuvannia [Diagnostic assessment of forest management accounting]. *Oblik i finansy*, no. 2(76), pp. 36–42.
9. Ministerstvo finansiv Ukrainy (18.11.2005) Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 30 "Biologichni aktyvy" [National Accounting Standard 30 "Biological assets"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (accessed August 9, 2024)
10. Ostapchuk S., Baranenko Yu., Drymanova L. (2023) Elektronnyi oblik derevnoi produktsii lisovoho hospodarstva v Ukraini: problemy ta shliakhy udoskonalennia [E-accounting for wood products of forestry in Ukraine: problems and ways of improvement]. *Oblik i finansy*, no. 4(102), pp. 26–38. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4\(102\)-26-38](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4(102)-26-38)
11. Samoilenko A. D., Halchynskyi L. Yu. (2017) Analiz stanu intehrovanoi systemy obliku ta kontroliu lisovoho sektoru ahrokompleksu Ukrainy [Analysis of the state of the integrated system of accounting and control of the forest sector of the agricultural complex of Ukraine]. *Actual problems of economics and management*, vol. 11. Available at: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/22603> (accessed August 2, 2024)
12. Storozhuk T. M., Druzhynska N. S. (2018) Orhanizatsiia elektronnoho obliku produktsii lisovoho hospodarstva derevnoho pokhodzhennia [Organization of electronic accounting of forestry products of wood origin]. *Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation*, vol. 2, pp. 206–212.
13. Storozhuk T. M., Druzhynska N. S. (2022) Udoskonalennia elektronnoho obliku derevyny ta inshoi produktsii roslynnoho pokhodzhennia [Improving electronic registration of wood and other plant products]. *Scientific innovations and advanced technologies*, no. 6(8), pp. 424–433.
14. Chudovets V. V., Riabushko I. V. (2020) Rol obliku v pryypynenni nezakonnnykh rubok lisu [The role of accounting in stopping illegal logging]. *Biznesinform*, no. 12, pp. 3010–318. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-310-318>

Стаття надійшла до редакції 13.08.2024